

De Wever, Bruno

👤 Persoon

Antoon Vrints

Historicus Bruno de Wever (1960) is een specialist van de geschiedenis van het Vlaams-nationalisme en van de Tweede Wereldoorlog. Hij weegt sinds de jaren 1980 op het debat over het oorlogsverleden in Vlaanderen.

Geboorte

Mortsel, 20 februari 1960

Verwantschap:

(is broer/zus van) De Wever, Bart

Bruno de Wever groeide op in een anti-Belgisch, rechtsradicaal, Vlaams-nationalistisch milieu. Als kind en jongere was hij actief in het Groot-Nederlandse Vlaams Nationaal Jeugdverbond (VNJ) en de nationaalsocialistische en de Groot-Germaanse afsplitsing ervan, het Algemeen Vlaams Nationaal Jeugdverbond (AVNJ), bewegingen die door zijn vader Rik de Wever mee geleid werden. Als jongere militeerde hij in het Taal Aktie Komitee (TAK), met name bij de taalgrensacties.

Van militant naar afstand

Dat Vlaams-nationalistisch militantisme ebde weg van zodra De Wever geschiedenis ging studeren aan de universiteiten van Antwerpen en Gent. Hij sloot die studie af met een verhandeling onder promotorschap van de socialistische flamingant Herman Balthazar over de oostfronters, die wegens haar zakelijke benadering van dit binnen het Vlaams-nationalisme geheroïseerde onderwerp baanbrekend mag worden genoemd. In 1985 verscheen een handelseditie bij Uitgeverij Lannoo, die een uitgesproken publiekssucces kende.

In 1985 ging De Wever aan de slag als assistent bij de vakgroep Nieuwste Geschiedenis van de Rijksuniversiteit Gent (zie Hoger onderwijs in Gent). Hij verlegde zijn onderzoeksfocus naar de geschiedenis van het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV). Als opmaat tot zijn proefschrift publiceerde De Wever in 1989 bij de uitgeverij Mark Grammens de eerste wetenschappelijke biografie van VNV-leider Staf de Clercq. Daarin toonde hij hoe De Clercq vanaf de oprichting van deze Vlaams-nationalistische partij voor een autoritaire koers koos en in 1940 resoluut in de collaboratie stapte. Hij doorprikte daarmee de nationalistische mythe dat de VNV-leider als het ware weifelend en bijna tegen zijn zin zou hebben samengewerkt met de bezetter. Op 2 juni 1992 verdedigde De Wever zijn proefschrift waarin hij de mythetvorming over de Vlaams-nationalistische collaboratie verder ondergroef. Aan de hand van Stanley Paynes definitie van fascisme stelde hij vast dat het VNV op fascistische grondslag was gesticht en zich op die weg verder had ontwikkeld. De collaboratie was voor De Wever dan ook geen ongelukkige vergissing van misleide idealisten, maar een bewuste keuze die logisch volgde uit de vooroorlogse ideologische evolutie.

In 1994 verschijnt het proefschrift onder de titel *Greep naar de macht*. In de decennia daarop voert en stimuleert Bruno De Wever die in 1995 benoemd wordt als docent aan de Rijksuniversiteit Gent, onderzoek over de geschiedenis van het nationalisme (onder meer het proefschrift van Maarten van Ginderachter over nationale identificatie binnen de socialistische partij vóór de Eerste Wereldoorlog) en de Tweede Wereldoorlog (onder meer de doctoraten van Nico Wouters en Koen Aerts over respectievelijk de bestuurlijke collaboratie – zie: Oorlogsburgemeesters – en de repressie). Als vicevoorzitter van de wetenschappelijke redactieraad en een van de drijvende krachten van de Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (NEVB), kon hij zijn nuchtere kijk op de collaboratie volop kwijt in dat werk, terwijl de eerste Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (EVB) ter zake nog sterk vergoelijkend was. Ook bij de totstandkoming van de derde en digitale *Encyclopedie van de Vlaamse beweging* speelde hij als lid van de kernredactie een prominente rol. Vanaf 2016 was hij hoofdredacteur van WT. Tijdschrift over de geschiedenis van de Vlaamse beweging.

Aanjager van het debat over het oorlogsverleden

De Wever woog sinds het verschijnen van *Oostfronters* op het publieke debat over het oorlogsverleden in Vlaanderen. Rode draad door zijn interventies in dat debat vormde het standpunt dat Vlaanderen in het algemeen, en het Vlaams-nationalistische milieu in het bijzonder, schoon schip moest maken met (de erfenis van) zijn oorlogsverleden. In 1995 riep hij de voorzitter van het IJzerbedevaartcomité op om de collaboratie principieel te veroordelen, dus niet enkel als een tactische vergissing, maar omdat ze steun inhield voor het nationaalsocialisme. De Wever was een stuk voorzichtiger als het om de bestraffing van collaborateurs na de oorlog ging. Op rechtstatelijke en humanistische gronden pleitte hij in 1994 voor een 'collectieve maatregel' om de gevolgen van de repressie af te wikkelen. Toen een poging in die zin van het Vlaams parlement (het zogenaamde decreet Herman Suykerbuyk) strandde wegens juridische bezwaren, reageerde De Wever samen met enkele progressieve academici en publicisten door de vorming van de Voorwaartsgroep. In haar streven naar een rechtvaardig oordeel over het oorlogsverleden koppelde zij de veroordeling van de collaboratie aan een erkenning van ontsporingen bij de repressie. Deze boodschap vond weerklank in het 'historisch pardon' dat Frans-Jos Verdoodt uitsprak op de IJzerbedevaart van 2000 en tot een resolutie in het Vlaams parlement in maart 2002, die ook sterk geïnspireerd werd door het werk van De Wever. Pogingen om ook op Belgisch niveau het gesprek te openen, resulteerden in gezamenlijke initiatieven met Franstalige historici zoals Chantal Kesteloot en José Gotovitch, maar stootten op gebrek aan steun bij de Franstalige politiek, waarbij de vrees speelde dat ze als een knieval voor amnestie zouden worden begrepen.

Publiekshistoricus

De Wever ontpopte zich geleidelijk als een toonaangevende publiekshistoricus in Vlaanderen, mede omdat zijn onderzoeksspecialisaties, de Vlaamse beweging en de Tweede Wereldoorlog, ook na de eeuwwisseling maatschappelijke controverses bleven uitlokken. Over de actuele politiek laat hij zich doorgaans voorzichtig uit, al steekt hij niet onder stoelen of banken dat hij er in tegenstelling tot zijn broer, politicus Bart de Wever, een links-progressieve overtuiging op nahoudt en is hij sinds 2008 actief in Re-bel, een groep intellectuelen die nadenkt over de toekomst van België.

Enkel als zijn vakgebied in het geding is, neemt De Wever het voortouw. Zo kantte hij zich nadrukkelijk tegen het voornemen van de Vlaamse regering in 2019 om naar Nederlands voorbeeld een Vlaamse, historische canon op te stellen (zie Canon van Vlaanderen). Hij verwerpt de canonisering van de geschiedenis als onwetenschappelijk en pedagogisch contraproductief, en wijst bovenal op de instrumentalisering van het verleden voor politieke, in dit geval nationalistische, doeleinden. In nationaal opzicht afficheert hij zich als een 'onverschillige', emotioneel onthecht van zowel Vlaanderen als België.

Alleen in het academische milieu geeft De Wever nog geregeld blijk van een flamingantische reflex. Zo gaat hij principieel in het verzet tegen de neoliberale publicatiecultuur die vanaf de Bolognaverklaring (1999) snel terrein wint, ook bij geesteswetenschappers. Door haar klemtoon op artikels in Angelsaksische tijdschriften, komen volgens De Wever lokale onderzoekstradities en publicaties in andere talen dan het Engels onder druk te staan. In dezelfde geest van verzet tegen de vermarkting van Academia bond hij vanaf 2016 mee de strijd aan tegen de onbesuisde 'verengelsing' van het hogere onderwijs in Vlaanderen.

In 2022 kreeg hij wegens zijn publiekshistorische engagement de prijs van de Vlaamse minister voor Wetenschapsbeleid.

Werken

- Artikelen in: *Bulletin van het OSGG, Wij, Verschaeviana, Vlaams Marxistisch Tijdschrift, De Nieuwe Maand, De Hoogste Tijd, Mededelingen van het Navorsings- en Studiecentrum voor de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, Driemaandelijks Tijdschrift van de Auschwitz-Stichting, De oorlogskranten, BTFG, BTNG, Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte, Spiegel Historiael, De Vlaamse gids, De Vos, DIGO. Didactiek in het geschiedenisonderwijs, Vlaanderen Morgen, WT, De Standaard, Maandblad voor geschiedenis en archeologie Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Knack, Faro. Tijdschrift over cultureel erfgoed Mededelingenblad van de Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis Nachbarsprache niederländisch Studies on National Movements Hermes: tijdschrift voor geschiedenis, Muziek en woord, De Morgen, De souverainen, Samenleving en politiek, Totalitarian Movements and Political Religions, Karakter, Prostor, Het vrije woord, Kunsttijdschrift Vlaanderen, Courier hebdomadaire du CRISP, Newsweek, Tertio, Belgica, BMGN, BEG.*
- *Oostfronters. Vlamingen in het Vlaams Legioen en de Waffen SS*, 1985.
- *Staf De Clercq*, 1989.
- *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde: Het VNV 1933-1945*, 1995.
- met G. Deneckere (red.), *Geschiedenis maken: Liber Amicorum Herman Balthazar*, 2003.
- met M. van den Wijngaert, F. Maerten, D. Luyten, P. Nefors, L. Vandeweyer, M. Beyen, *België tijdens de Tweede Wereldoorlog*, 2004.
- e.a. (red.), *National Identities and National Movements in European History*, 2004.
- met H. van Goethem, N. Wouters (red.), *Local Government in Occupied Europe (1939-1945)*, 2006.
- met F.J. Verdoodt en Antoon Vrints, *Flemish patriots and the construction of the nation: how the Flemish nation ceased to be “small*, 2019.
- met G. Deneckere en T. de Paepe, *Een geschiedenis van België*, vijfde herwerkte druk, 2020.
- met G. Willems (red.), *De verbeelding van de leeuw: een geschiedenis van media en natievorming in Vlaanderen*, 2020.

Literatuur

- K. Aerts e.a. (red.), *De publieke historicus. Bruno De Wever en zijn vak*, 2023.
- J. Tollebeek, Bruno De Wever onderscheiden met de Prijs van de Vlaamse minister voor Wetenschapsbeleid, in: *WT*, jg. 82, 2023, nr. 1, pp. 52-56.